

Advies

EU-Mercosur handelsakkoord

Brussel, 26 februari 2021

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij adviseert de beleidsmakers, in hoofdzaak de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, over landbouw en visserij in de brede zin van het woord. De adviezen, zoals vastgesteld door de belanghebbenden vertegenwoordigd in de adviesraad, passen in een gedragen politieke besluitvorming.

Adviesvraag: Vlaams Parlement – Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme

Ontvangst adviesvraag: 9 februari 2021

Adviestermijn: 15 dagen

Decretale opdracht: : SALV-decreet van 6 juli 2007, art. 4 (SAR-functie)

Goedkeuring raad: 26 februari 2021

Adviesnummer: 2021-02

Dossierhouder: Pieter De Graef – pdgraef@serv.be en Wouter Vanacker – wvanacker@serv.be

Contactpersoon: Koen Carels – kcarels@serv.be

Coverfoto: Márcio Neves en Denis Armelini <https://www.youtube.com/watch?v=e82wcA8J9iE>

Mevrouw Cathy Coudyser

Voorzitter van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme van het Vlaams Parlement
Leuvenseweg 86
1000 BRUSSEL

contactpersoon

Koen Carels
kcarels@serv.be

ons kenmerk

SALV_20200226_BRADV_2021-02_Mercosur

Brussel

26 februari 2021

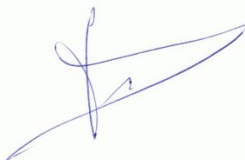
EU-Mercosur handelsakkoord

Mevrouw de voorzitter

Op 9 februari 2021 ontving de SALV een vraag om advies vanuit de *Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme* van het Vlaams Parlement. Deze commissie bereidt momenteel twee resoluties voor over het handelsakkoord tussen de EU en de Mercosurlanden (i.e. het economisch samenwerkingsverband tussen de Zuid-Amerikaanse landen Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay) en wenst de SALV hierover te bevragen. Om advies uit te brengen, werd de SALV op 2 maart 2021 uitgenodigd op een hoorzitting waarop ook de leden van de *Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie, de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie* werden uitgenodigd.

De SALV dankt de commissie voor zijn vraag om advies, want door zijn unieke, brede samenstelling (van de agrarische toeleveranciers, over de land- en tuinbouwers en de voedingsindustrie, handel en de distributie tot en met de milieu- en consumentenorganisaties, alsook de pendant van deze keten voor de visserijsector) kan de adviesraad de aandachtspunten, bezorgdheden en aanbevelingen van alle actoren uit de agrovoedingsketen bij het in opmaak zijnde handelsakkoord beklemtonen.

Hoogachtend

Hendrik Vandamme

Voorzitter SALV

Koen Carels

Secretaris SALV

Situering

1 Achtergrond en stand van zaken van het totstandkomingsproces

Op 28 juni 2019 bereikten de Europese Unie en de vier stichtende leden van de Zuidelijke Gemeenschappelijke Markt (Mercosur) – Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay – een politiek akkoord over een ambitieuze en uitgebreide handelsovereenkomst (*free trade agreement* of *FTA*). Het nieuwe handelskader maakt deel uit van een bredere associatieovereenkomst tussen beide regio's met als doel een strategisch politiek en economisch partnerschap te consolideren.¹ De in opmaak zijnde overeenkomst is echter niet onbetwist. Op 7 oktober 2020 keurde het Europees Parlement een resolutie goed over het Europese handelsbeleid, waarin het benadrukte dat het EU-Mercosurakkoord '*niet in zijn bestaande vorm kan worden geratificeerd*'.²

Verscheidene middenveldgroepen binnen België en de EU³ hebben zich (zeer) kritisch geuit over de impact van de overeenkomst op landbouw, mensenrechten, milieu en klimaat.⁴ Momenteel ligt de tekst van het akkoord voor een juridische toetsing voor en buigt de Raad van de EU zich over de inhoud. Verschillende lidstaten hebben bezorgdheden kenbaar gemaakt over de impact op de gevoelige sectoren (onder meer rundvee, pluimvee, suiker) en op mensenrechten, milieu en klimaat. De lidstaten vroegen tevens om (duidelijkheid omtrent) compensatiemaatregelen en hielden een pleidooi voor de naleving van EU-normen bij de invoer van landbouwproducten.⁵

¹ Europese Commissie, *EU en Mercosur bereiken akkoord over handelsverdrag*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_19_3396, website geraadpleegd op 11 februari 2020; Europees Parlement, *Legislative train schedule: EU-Mercosur association agreement*, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-stronger-europe-in-the-world/file-eu-mercousur-association-agreement/01-2021>, website geraadpleegd op 11 februari 2020.

² Europees Parlement, *Resolutie van het Europees Parlement van 7 oktober 2020 over de tenuitvoerlegging van het gemeenschappelijk handelsbeleid*, artikel 36, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0252_NL.html.

³ Waaronder 11.11.11 (zie rapport: <https://11.be/sites/default/files/2020-12/mercousur-analyse-okt2020.pdf>) / Copa / Boerenbond / ABS.

⁴ Europees Parlement, *Legislative train schedule: EU-Mercosur association agreement*, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-stronger-europe-in-the-world/file-eu-mercousur-association-agreement/01-2021>, website geraadpleegd op 11 februari 2020. + Economic and Social Committee

⁵ Vlaams Parlement, Commissie Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid, *Verslagmoment over de Europese Ministerraden Landbouw en Visserij*, 27 januari 2021, <https://www.vlaamsparlement.be/commissies/commissievergaderingen/1468071>.

2 Inschatting van de economische impact op land- en tuinbouw, agrovoedingsindustrie en consument

De impact assessment die the London School of Economics (juli 2020) uitvoerde in opdracht van de Europese Commissie⁶ en een studie in opdracht van de Franse premier⁷ tonen aan dat onder meer zuivel, wijn en alcoholische dranken, bepaalde agrovoedingsproducten en producten onder kwaliteitsregelingen baat hebben bij de handelsovereenkomst (i.e. offensieve sectoren). Daarnaast maken deze studies duidelijk dat rundvee, pluimvee, suiker, ethanol, honing, rijst en suikermaïs tot de defensieve sectoren behoren, die nadelen zullen ondervinden van het akkoord. De uitbreiding van quota en de afname van de tarieven die het Mercosur-handelsblok wordt toegekend, kan de prijsvorming op de Europese markt voor deze producten negatief beïnvloeden en de positie van Europese producenten aldus verzwakken.⁸ Een recente studie van het Europese *Joint Research Centre (JRC)* bevestigt dat de cumulatieve impact van recent afgewerkte en onderhandelde akkoorden negatief uitdraait voor de vermelde sectoren.⁹ Het handelsakkoord met de Mercosurlanden wordt binnen de groep van 12 bestudeerde handelsakkoorden als de grootste drijfveer gezien achter de stijgende import binnen deze gevoelige sectoren.¹⁰ Met betrekking tot de gevoelige sectoren werd een Europees steunprogramma ten belope van €1 miljard aangekondigd om de landbouwers te helpen bij ernstige verstoringen van de markt. De JRC-studie toont op basis van een conservatieve en ambitieuze scenarioschatting aan dat de handelsbalans met Mercosurlanden inzake agrovoedingsproducten tegen 2030 recurrent met €1,4 tot €1,5 miljard verder in het negatieve kantelt ten opzichte van het tekort als wanneer de huidige handelsvoorwaarden zouden worden aangehouden.¹¹

Voor België heeft de FOD Economie een inschatting opgemaakt voor de ganse economie, waaronder ook de landbouwkolom. De sectoren rundvee- en pluimveehouderij en suikerbietenteelt kunnen volgens de FOD Economie geconfronteerd worden 'met bijkomende

⁶ LSE, *Sustainability impact assessment in support of the association agreement negotiations between the European Union and Mercosur*, Londen, juli 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf.

⁷ Rapport van de onafhankelijke commissie voorgezeten door S. Ambec (Toulouse School of Economics en INRAE), *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*, april 2020, https://www.tse-fr.eu/sites/default/files/TSE/documents/rapport_complet.pdf.

⁸ LSE-studie.

⁹ Joint Research Centre, *Cumulative economic impact of trade agreements on EU agriculture*, 2021, https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC123037/jrc123037_cumulative_economic_impact_of_trade_agreements_on_eu_agriculture_jrcfinal_pdf_dw_kbu.pdf. Zo verwacht men een stijging van de importwaarde voor rundsvlees tussen 21 en 26%, voor suiker 12 à 13% en voor pluimveevlees tussen 22 en 30%; p. 6-7, 54-55, 61.

¹⁰ Ibidem, p. 34-36.

¹¹ Ibidem, annexe 2: vergelijk tabel 11 en tabel 13.

*druk op hun respectieve markten, die al een zekere spanning kenden.*¹² Mercosur-producten kunnen immers door de gunstigere quota en tarieven nog meer competitief worden in een vaak reeds verzadigde markt (in het bijzonder inzake de hoogwaardige delen van rundvlees (steaks), en vooral wat bestemd is voor de horeca).¹³ De concrete impact op de betreffende landbouwsectoren hangt af van de manier waarop de reeds bestaande invoer uit derde landen reageert, de mate waarin tussenschakels in de keten al dan niet de daling van invoerrechten verrekenen alvorens met EU-producten te concurreren en van de conformiteit aan Europese standaarden en normen inzake voedselveiligheid.¹⁴ Momenteel wordt onder meer reeds rundsvlees vanuit Mercosur tot de EU aangevoerd. Slechts een vrij gering aandeel daarvan komt de EU binnen via de voorziene quota met gereduceerde of nultarieven. Meer dan 80% van de Mercosur-aanvoer van rundsvlees verloopt op dit ogenblik via een hoog tarief, hetgeen getuigt van de aanzienlijke concurrentiekracht van de Mercosurlanden voor dit product.¹⁵ Een gelijkaardige situatie doet zich voor bij suiker. Daar zal – bij ongewijzigde importhoeveelheden – de afname van tarieven tot een prijsvermindering van €67,5 per ton geïmporteerde suiker leiden, een niet onaanzienlijk bedrag gegeven de wereldmarktprijs voor geraffineerde suiker rond €320 per ton.¹⁶

Voor de aardappelsector lijkt het akkoord dan weer perspectieven te bieden. Het akkoord biedt immers opportuniteiten voor de bedrijfstak van bevroren aardappelproducten, waarin België zich sterk specialiseerde.¹⁷ Ook andere producten uit de voedingsindustrie lijken voordeel te kunnen halen uit tariefverlagingen, voornamelijk peren, eetbare bereidingen van vet, suikerwaren, chocolade, gist, bier en preparaten voor diervoeding.¹⁸

¹² FOD Economie, *Accord de libre-échange entre l'Union européenne et les pays du Mercosur. Impact pour les secteurs économiques belges*, Brussel, 2020, <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Publications/files/accord-libre-%C3%A9change-ue-mercotur-impact-secteurs-economiques-belges-NL.pdf>, p. 8-9, 29-34.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem. Ongeveer 18% of 52.000 ton karkasequivalent op 260.000 ton karkasequivalent is het aandeel in 2018 van het vanuit de Mercosur onder quota ingevoerde rundsvlees.

¹⁶ Ibidem, p. 32-33; volgens CIBE – International Confederation of European Beet Growers – gaat het hierbij zelfs nog om een onderschatting van de effecten op de suikerprijsvorming binnen de EU.

¹⁷ Ibidem; nu reeds schommelt de jaarlijkse export vanuit België naar Brazilië rond de 90.000 ton tegen invoerrechten van 14% (informatie verkregen vanuit de aardappelverwerkingssector).

¹⁸ FOD Economie, *Accord de libre-échange entre l'Union européenne et les pays du Mercosur. Impact pour les secteurs économiques belges*, Brussel, 2020, <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Publications/files/accord-libre-%C3%A9change-ue-mercotur-impact-secteurs-economiques-belges-NL.pdf>, p. 8-10, 29-34.

3 Inschatting van de impact op ontbossing, biodiversiteit en klimaat

Ontbossing

De ontwerpovereenkomst zal leiden tot een toename van de export van landbouwteelten die (in sterke mate)¹⁹ kunnen bijdragen tot klimaatverandering en biodiversiteitsverlies door ontbossing in de landen van de Mercosur: rundvlees uit de intensieve veehouderij, gevogelte, veevoeders (granen, soja), suiker en ethanol (dus suikerriet). Het competitief voordeel van de Mercosur-landen bij deze producties is deels te danken aan het feit dat de productiekosten laag zijn en dat de toename van de productie (op relatief goedkope wijze) kan worden bereikt door een grootschalige verandering van het landgebruik.²⁰ De impactstudie besteld door de Europese Commissie besluit echter dat het handelsakkoord slechts een beperkte invloed op het bosbestand zal uitoefenen, mits een adequate milieuwetgeving en een daadkrachtige milieuhandhaving. Ook door intensivering en productiviteitsverhoging kunnen de benodigde toename van de vleesproductie realiseren.²¹

Andere bronnen wijzen er echter op dat de ontwerpovereenkomst onvoldoende bepalingen bevatten die kunnen waarborgen dat de bijkomende productievolumes van rundvlees, gevogelte en suiker niet direct of indirect met bijkomende ontbossing verband zullen houden.²² Naar verwachting zou het ruimtebeslag benodigd voor de invulling van alleen al het component rundvlees in de ontwerpovereenkomst kunnen bijdragen tot een toename van de ontbossing met 3,6 miljoen ha, oftewel drie keer de oppervlakte van Vlaanderen. Daarbij wordt overigens nog geen rekening gehouden met het areaal benodigd voor veevoeders (o.a. soja) bestemd voor die verhoogde rundvleesproductie en voor de (hogere) export.²³ Bovendien biedt de bestaande certificering van rundvlees onvoldoende garantie op het vlak van impact op het bossenbestand. Deze certificeringen verhinderen niet dat in de praktijk er zich ook een verschuiving kan voordoen,

¹⁹ EPRS, 2019, The trade pillar of the EU-Mercosur Association Agreement, p. 9. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI\(2019\)640138_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/640138/EPRS_BRI(2019)640138_EN.pdf) en Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, p. 132-134, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercotur>. Zie ook studie WWF, *Geïmporteerde ontbossing : tijd om ermee te stoppen*, 2019, <https://wwf.be/assets/IMAGES-2/CAMPAGNES/ELECTIONS2019/deforestation-report/WWF-GeïmporteerdeOntbossing-NL-spread-final.pdf>.

²⁰ Tussen 2015 en 2019 verdween jaarlijks 2 miljoen ha bos in de Mercosur, waarbij de ontbossingsgraad varieerde van 0,2 (Brazilië) tot 2% (Paraguay). De landbouw vormde daarbij op directe en indirecte wijze de belangrijkste motor van deze ontwikkeling. Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, p. 117-8, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercotur>

²¹ LSE, Impact Assessment, p. 90-92; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf.

²² Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, p. 131, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercotur>

²³ Ibidem, p. 125-6 en p. 131.

waarbij de productie van niet-gecertificeerd rundsvlees voor niet-Europese exportmarkten opschuift naar nieuw, ontbost, areaal.²⁴

Klimaat

De impactstudie uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie stelt dat de uitvoering van het handelsakkoord globaal genomen slechts een verwaarloosbaar effect op de emissies van broeikasgassen zal genereren. De stijging van de emissies inzake methaan en lachgas in de Mercosurlanden zou gecompenseerd worden door de daling van de emissies van deze broeikasgassen in Europa. Emissiestijgingen zouden bovendien ook worden gecompenseerd door reducties ten gevolge van uitwisseling van technologieën en ecologische producten.²⁵

Andere bronnen wijzen erop dat bepaalde effecten (bv. toename van sojaproductie) in onvoldoende mate in de klimaatboekhouding in rekening werden gebracht, en dat de mogelijke ontbossingen in het kader van de verhoogde rundvleesproductie zullen leiden tot een negatieve resultaat op de klimaatbalans van het handelsakkoord.²⁶ Diverse studies tonen de gemiddeld (veel) hogere koolstofvoetafdruk van de Zuid-Amerikaanse rundvleesproductie aan. Een studie van het Joint Research Centre toonde in 2011 aan dat Braziliaans rundsvlees een gemiddelde koolstofvoetafdruk van 48kg CO₂-equivalenten per kg heeft, terwijl dat van Europees rundsvlees gemiddeld 22kg CO₂-equivalenten bedraagt.²⁷

Biodiversiteit

Volgens de impactstudie van de Europese Commissie kunnen de volgende factoren bijdragen tot een achteruitgang van de biodiversiteit als gevolg van de uitvoering van het handelsakkoord:

- een mogelijke toename van het gebruik van meststoffen en pesticiden in de Mercosurlanden, met een toename van waterverontreiniging en waterschaarste.
- veranderingen in landgebruik (in hoofdzaak ontbossing en vernietiging van delen van de Cerrado, een zeer waardevol ecosysteem in Brazilië).
- toename van aquacultuur.

4 Impact op volksgezondheid, sociale conflicten, en mensenrechten

- De sanitaire kwaliteit van de productie is in het algemeen beduidend lager in de Mercosurlanden dan in Europa. De aanwezige controleprocedures en -instanties zijn in het verleden onvoldoende effectief gebleken om de verscheping van ernstig gecontamineerde

²⁴ Ibidem, p. 129.

²⁵ LSE, Impact Assessment, p. 90-98, 102; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf.

²⁶ Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, p. 131, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercrosur>.

²⁷ Zie SALV, *Landbouw, visserij en klimaat*, Brussel, 2016, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_2016-07_klimaatcommissie.pdf.

producten tegen te houden.²⁸ Ziekten zoals mond-en-klauwzeer zijn endemisch aanwezig in de veehouderij, waarbij export van vlees een risico kan vormen voor de verspreiding ervan naar Europa.²⁹

- De ontwerpovereenkomst kan de Mercosur kansen bieden op het vlak van werkgelegenheid en volksgezondheid.³⁰
- De exportgerichte teelt van landbouwproducten en minerale grondstoffen heeft in het recente verleden geleid tot een toename van conflicten over gebruik van land en water tussen enerzijds grote exploitanten en anderzijds kleine boeren en inheemse volkeren. Volgens diverse rapporten blijken de bestaande beleidskaders en -instrumenten vaak onvoldoende slagkrachtig om landrechten in de praktijk afdoende te beschermen.³¹ De laatste jaren is de situatie op dit vlak in een aantal regio's duidelijk verslechterd.³²
- Er is voornamelijk geen opschortende voorwaarde opgenomen met betrekking tot het respecteren van de rechten van de mens in de betrokken landen, hetzij in het kader van algemeen bestuur hetzij in het kader van de goede uitvoering van de handelsovereenkomst.

5 Risico's voor het gelijk speelveld

Door de invoeging van een andere, minder strenge, dispuutregeling voor het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling zijn de bepalingen inzake duurzame ontwikkeling en klimaat niet afdwingbaar via het algemene sanctie- en geschillenbeslechtsmechanisme voor geschillen inzake de naleving van het verdrag.³³ Nochtans zijn er voor de agrovoedingssector significante verschillen inzake productienormen en -standaarden, die samen invulling zouden moeten geven aan de afspraken inzake klimaat, duurzame ontwikkeling, en dierenwelzijn, waaronder:

- In de Mercosur zijn de normen inzake arbeid in het algemeen lager en is de bescherming van arbeid in diverse landen (zeer) zwak.³⁴
- Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is beduidend hoger in de Mercosurlanden.³⁵ De toepassing is in de Mercosur aan andere – veelal lagere – normen onderhevig.³⁶

²⁸ LSE, Impact Assessment, p. 159, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf

²⁹ Ibid., p. 183, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf

³⁰ Ibid., p. 171; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf.

³¹ Fritz, T. *EU-Mercosur Agreement. Risk to Climate Protection and Human Rights*, p. 28. <https://www.cidse.org/wp-content/uploads/2020/06/Study-EU-Mercosur-Agreement-Risks-to-Climate-Protection-and-Human-Rights....pdf>

³² LSE, Impact Assessment, p. 171, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158889.pdf.

³³ Art. 15, §5 sluit het hoofdstuk met de afspraken inzake duurzame ontwikkeling expliciet uit. EC, 16 juli 2019, "Chapter Trade and Sustainable Development", in: EC, *EU-Mercosur Trade Agreement*, p. 12. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/july/tradoc_158166.%20Trade%20and%20Sustainable%20Development.pdf. Zie ook LSE, Impact Assessment, p. 100, <https://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/EUMercosurSIA-DraftFinalReport-July-2020.pdf>

³⁴ Ibidem, p. 47 (waarbij daarenboven ook sprake is van een "persistent gap between de jure labour standards and de facto labour standards").

³⁵ Ibid., p. 83.

³⁶ Fritz, T. *EU-Mercosur Agreement. Risk to Climate Protection and Human Rights*, p. 22. <https://www.cidse.org/wp-content/uploads/2020/06/Study-EU-Mercosur-Agreement-Risks-to-Climate-Protection-and-Human-Rights....pdf>

- In tegenstelling tot wat wordt nagestreefd in de Europese Unie (cf. Kaderrichtlijn Water), worden milieu- en hulpbronkosten niet of nauwelijks toegerekend aan de waterfactuur.³⁷
- Er zijn grote verschillen in de regelgeving inzake dierenwelzijn. Er is bovendien sprake van ongelijke handhaving van dierenwelzijn tussen de Mercosurlanden, tussen de regio's binnen de afzonderlijke staten en binnen de sectoren.³⁸

De impactstudie uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie geeft aan dat de vernauwde commerciële betrekkingen kunnen leiden tot dialoog en interactie, waaruit een harmonisering van normen en de ontwikkeling van een gelijk speelveld kan voortvloeien.³⁹

³⁷ LSE, Impact Assessment, p. 183-4, <https://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/EUMercosurSIA-DraftFinalReport-July-2020.pdf>.

³⁸ Ibidem, p. 83.

³⁹ Ibidem, o.a. p. 58, 159,188.

Advies

Eerdere SALV-aanbevelingen

[1] Internationale handel vormt een noodzakelijk sluitstuk van elk voedselsysteem, dat het basislandbouwpotentieel van iedere handelspartner kan aanvullen. De SALV benadrukte reeds eerder dat elk land het recht heeft om zijn basislandbouwpotentieel te beschermen en te ontwikkelen. Als daaraan voldaan is, kan een handelsbeleid dat zich richt op het invullen van vraagmarkten met toegevoegde waarde opportuun zijn. Dat maakt van export en internationalisering een noodzakelijk sluitstuk van elk voedselsysteem.⁴⁰ Internationale handelsakkoorden kunnen in dat verband een belangrijke rol spelen in het matchen van handelsstromen.

[2] Internationale handelsovereenkomsten mogen de verduurzaming van de eigen land- en tuinbouwproductie niet tegengaan. Er moet volgens de adviesraad over gewaakt worden dat import uit de wereldmarkt de verduurzaming van de Europese land- en tuinbouwproductie niet afremt of tegenwerkt.⁴¹ Dit geldt ook voor de visserijsector.

Specifieke aanbevelingen inzake Mercosur: naar een handelsakkoord 'nieuwe stijl'

[3] Het ontwerp van het handelsakkoord met de Mercosurgroep bestendigt inherente kwetsbaarheden van de land- en tuinbouw- en visserijsector en doet reeds geleverde inspanningen rond duurzaamheid en veerkrachtsofbouw teniet. De SALV stelt vast dat het ontwerp van de handelsovereenkomst indruist tegen het principe dat internationale handel aanvullend werkt op het basislandbouwpotentieel van elke handelspartner (zie [1]). Bovendien werkt het de verdere verduurzaming tegen van de brede agrovoedingsketen in de EU in het algemeen en in Vlaanderen in het bijzonder (zie [2]). Het ontwerphandelsakkoord bestendigt inherente kwetsbaarheden van de land- en tuinbouwsector, die grotendeels ontsnappen aan het indijkvermogen van de sector (namelijk de internationale prijsvorming en de spelregels van het handelsbeleid). De huidige beleidsagenda's – zowel op Europees als Vlaams niveau – zetten in sterke mate in op het stimuleren van veerkracht/weerbaarheid en verduurzaming op het land- en tuinbouwbedrijf.⁴² Zulk veerkrachtbeleid is noodzakelijk en stimuleert de capaciteit van bedrijven om met verandering, uitdagingen en schokken om te gaan. Het appelleert in hoofdzaak aan de verantwoordelijkheid van de sector zelf. De sectorverantwoordelijkheid voor verdere verduurzaming en veerkrachtsofbouw dient zich echter op correcte wijze te verhouden tot de beleidsverantwoordelijkheid om inherente kwetsbaarheden te voorkomen en in te dijken. Zo niet kunnen weerbaarheids- en duurzaamheidsinspanningen door de land- en tuinbouwsector teniet

⁴⁰ SALV, *Advies. Hapklare inzichten voor een Vlaams voedselbeleid*, Brussel, 2020, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20200626_ADV_2020-08_Voedselbeleid_HapklareInzichten_wv6_DEF.pdf, p. 25-26; SALV-Minaraad, *Gezamenlijk advies. De toekomst van voeding en landbouw (GLB post 2020)*, Brussel, 2018, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_ADV_20180427_GLB_post_2020.pdf, p. 15.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Vergelijk de beleidsnota beleidsdomein Landbouw en Visserij met de ontwerpstrategienota bij het toekomstige strategische GLB-plan zoals door het departement Landbouw en Visserij voorbereid. Let ook op de aandacht voor veerkracht en risicobeheer in de commissievoorstellingen voor het GLB post 2020.

gedaan worden door het voortbestaan van zulke kwetsbaarheden.⁴³ Dit veroorzaakt **structurele systeemfouten**, waardoor het ontwerphandelsakkoord inherente kwetsbaarheden in stand houdt en verder aanscherpt.

[4] De raad wijst op een buitenproportionele toegift op de invoer van gevoelige producten.

De handelsovereenkomst vult het basislandbouwpotentieel niet aan, maar leidt tot een verdringing van de gevoelige sectoren (voor Vlaanderen in het bijzonder rundsvlees, pluimveevlees en suiker). Deze sectoren betalen een grote prijs in de vorm van een makkelijker markttoegang voor Mercosur-producten aan hoge quota met lage tarieven (cf. situering, hoofdstuk 2). Zonder bijsturing van het ontwerphandelsakkoord, zal de resulterende concurrentieslag een negatieve invloed uitoefenen op de inkomensvorming van bepaalde landbouwsectoren en -bedrijven. Met name bedrijven die zich in sterke mate toeleggen op specialisatie binnen deze gevoelige sectoren, gemengde bedrijven met een bedrijfstak binnen deze sectoren en bedrijven die (een deel van) hun afzet via de verkorte keten realiseren.⁴⁴

[5] De raad wijst op ongerijmdheden tussen de handelsovereenkomst en de ambities van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en de “van boer tot bord”-strategie (Farm to Fork Strategy).

De landbouwstructuur, het productieproces en de productiemiddelen in de EU en Vlaanderen verschillen danig van deze in de Mercosurlanden.⁴⁵ De intentie van de Europese Commissie om er met de “van boer tot bord”-strategie voor te zorgen dat ‘*Europees voedsel ook wat duurzaamheid betreft wereldwijd de norm moet worden*’ staat haaks op wat met de handelsovereenkomst zal worden bereikt.⁴⁶ De verdere verduurzaming van de land- en tuinbouwsector en de gehele agrovoedingsketen binnen de EU (zoals respectievelijk beoogd in het GLB en de “van boer tot bord”-strategie) gaat veel verder dan de Europese voedselveiligheids- en gezondheidsnormen en -standaarden waaraan de geïmporteerde producten moeten voldoen. Het speelveld is verre van gelijk, met name op het vlak van duurzame landbouwproductie, en zal rekening houdend met de Europese ‘Green Deal’-ambities ter zake nog verder scheef getrokken worden. Dit zal onvermijdelijk zijn weerslag kennen in de portefeuille van de land- en tuinbouwer en op het bord van de consument.

[6] De raad wijst op ongerijmdheden tussen de handelsovereenkomst en de overige delen van de Europese Green Deal. Het ontwerp van handelsakkoord met de Mercosurlanden druist in tegen de klimaat- en biodiversiteitsambities die de Europese Commissie voorstaat via haar

⁴³ SALV, *Kennisnota. Verdienmodellen in de land- en tuinbouw*, Brussel, 2020, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20200529_WCVDM_KennisnotaVerdienmodellen_def.pdf, p. 21-22.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l’Accord d’Association entre l’Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercotur> (vb. op het vlak van ruimte-invulling, toegelaten gewasbeschermingsmiddelen, biotechnologie, toegelaten veevoedercomponenten, antibioticagebruik, normen voor de huisvesting van landbouwdieren, dierenwelzijn en -gezondheid...)

⁴⁶ Europese Commissie, *Een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem*, Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio’s, Brussel, 2020, p. 3, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF.

Green Deal en tegen de engagementen van de EU in het kader van Agenda 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen en het Klimaatakkoord van Parijs. In zijn Biodiversiteitsstrategie (als onderdeel van de Green Deal) stelt de Europese Commissie dat ‘het handelsbeleid [...] een onderdeel [zal] zijn van de ecologische transitie en [dat het] deze actief [zal] ondersteunen’.⁴⁷ Zo zal de Commissie ‘de gevolgen van handelsovereenkomsten voor de biodiversiteit beter evalueren, met vervolmaatregelen om de bepalingen inzake biodiversiteit van bestaande en nieuwe overeenkomsten waar nodig aan te scherpen’.⁴⁸ Deze intentie is niet te verzoenen met de vaststelling dat het handelsakkoord onder de huidige vorm in de Mercosurlanden aanleiding zal geven tot significant biodiversiteitsverlies.⁴⁹ De impactstudies⁵⁰ maken onvoldoende duidelijk wat de intern-Europese effecten op klimaat- en biodiversiteitsdoelen zullen inhouden.

Tot slot maken de bovenstaande ongerijmdheden en de uitsluiting van het hoofdstuk duurzame ontwikkeling uit het sanctie- en geschillenbeslechtingsmechanisme duidelijk dat het handelsakkoord onder de huidige vorm onvoldoende aansluit bij de doelstelling van de in de Green Deal vooropgestelde vernieuwing van het EU-handelsbeleid, waarbij ‘de uitvoering en handhaving van de in de handelsovereenkomsten met de EU opgenomen verbintenissen inzake duurzame ontwikkeling’ centraal staat.⁵¹ Het akkoord staat dan ook in sterk contrast met het engagement van de Europese Commissie om, “*leading by example*”, de klimaatambities wereldwijd uit te dragen en daarbij handel als instrument in te zetten voor een mondiale transitie naar klimaatneutraliteit.⁵²

[7] Vermijd dat de handelsovereenkomst tot geïmporteerde ontbossing leidt. De SALV waarschuwt dat het vooropgestelde akkoord strijdig is met de opzet van de aangekondigde

⁴⁷ Europese Commissie, *EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030. De natuur terug in ons leven brengen*, Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, Brussel, 2020, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_1&format=PDF, p. 24.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Onder meer door wijzigingen in het landgebruik (ontbossing) en in productietechnieken (gewasbescherming en meststoffen) (cf. situering, hoofdstuk 3)

⁵⁰ LSE, Impact Assessment, p. 183-4, <https://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/EUMercosurSIA-DraftFinalReport-July-2020.pdf>; Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercotur>.

⁵¹ Europese Commissie, *De Europese Green Deal. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's*, Brussel, 2019, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF, p. 25: “*Verbintenissen op het vlak van duurzaamheid hebben een steeds prominentere rol gekregen in de handelsovereenkomsten die de EU sluit, in het bijzonder waar het gaat om het krachtiger aanpakken van de klimaatverandering. De Commissie heeft eveneens haar inspanningen opgevoerd op het vlak van de uitvoering en handhaving van de in de handelsovereenkomsten met de EU opgenomen verbintenissen inzake duurzame ontwikkeling, en zij zal deze inspanningen nog versterken met de aanstelling van een hoofd handhaving voor de handel.*”.

⁵² EC, 17 september 2020, Stepping up Europe's 2030 climate ambition. Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people, COM(2020)562 final, p. 23 (quote).

Europese Bossenstrategie.⁵³ Er moet vermeden worden dat het handelsakkoord tot bijkomende ontbossing leidt. De adviesraad herinnert in dat verband aan de recente Belgische toetreding tot de *Amsterdam Declarations Partnership*, dat de eliminatie van geïmporteerde ontbossing beoogt, en vraagt de Vlaamse en Belgische beleidsmakers om de strategie te vertalen in doeltreffende acties in overleg met alle belanghebbenden, zoals het Verdrag uitdrukkelijk voorschrijft.⁵⁴ Dat kan er onder meer toe leiden dat de Europese/Vlaamse inspanningen rond duurzame sojaproductie ook door de Mercosurlanden in hun productiesystemen wordt nagevolgd en dat zo een gelijk speelveld gecreëerd wordt.

[8] Vermijd incoherenties met het Vlaamse landbouw- en voedselbeleid, en gerelateerde doelstellingen in het kader van Vizier 2030. Ook met betrekking tot het Vlaamse landbouw- en voedselbeleid zal het huidige handelsakkoord met de Mercosur leiden tot incoherenties. Zo kan de inzet op veerkrachts-aanscherping op het land- en tuinbouwbedrijf via een werking rond verdienmodellen in de kiem gesmoord worden door de instandhouding van inherente kwetsbaarheden, verbonden aan de toelagen op gevoelige sectoren binnen het ontwerp-handelsakkoord. Mogelijk heeft dit zelfs een nadelig effect op de uitvoering van maatschappelijke diensten door de Vlaamse land- en tuinbouw (zorg voor het landschap, extensief graslandbeheer,...). Bovendien valt de substantiële verhoging van de import van goedkoop vlees, dat aan een zeer hoge koolstofvoetafdruk en biodiversiteitsverlies is gelieerd, niet te rijmen met de doelstellingen van de Vlaamse eiwitstrategie en Vizier 2030.⁵⁵

[9] Het handelsakkoord schept ook beperkte economische opportuniteiten voor een aantal subsectoren en producten uit de Vlaamse agrovoedingsindustrie. Voor een aantal subsectoren, waaronder aardappelen, zuivel, groenten en fruit, en agrovoedingsproducten (bv. eetbare bereidingen van vet, suikerwaren, chocolade, gist, bier en preparaten voor diervoeding, cf. situering hoofdstuk 2) zijn er opportuniteiten en kansen. Deze opportuniteiten kunnen positieve effecten hebben op de afzet en de werkgelegenheid binnen die subsectoren van de brede agrovoedingssector.

[10] Ondanks de exportopportuniteiten voor een aantal subsectoren, is een revisie van de verleende markttoegang noodzakelijk. De SALV beschouwt de opportuniteiten voor de Europese agrovoedingssector en de toegevingen inzake markttoegang voor agrovoedingsproducten als substantieel ongelijk. De toegevingen langs Europese zijde op gevoelige landbouwsectoren zijn buitenproportioneel hoog. Het is daarnaast ontoelaatbaar dat in het land- en tuinbouwhoofdstuk een hoge prijs betaald moet worden voor meer Europese uitvoermogelijkheden voor andere sectoren. Er dient een evenwicht gevonden te worden binnen de sectoren en niet tussen de sectoren. Omdat dit onvoldoende gebeurt, is de balans zoek en dat maakt het akkoord in zijn huidige vorm onverdedigbaar. Een herziening van de verleende

⁵³ In het kader van de Europese Green Deal en voortbouwend op de Biodiversiteitsstrategie heeft de Europese Commissie een Bossenstrategie aangekondigd die een klemtoon zal leggen op de bescherming, het herstel en het duurzaam beheer van bossen in de EU en daarbuiten. <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/the-eu-forest-strategy-com>.

⁵⁴ Ondertekening van het *Amsterdam Declarations Partnership* door België: <https://ad-partnership.org/signatory-countries/belgium/>. De strategie: <https://ad-partnership.org/wp-content/uploads/2018/10/AD-Partnership-Implementation-Strategy-v1Dec2016.pdf>.

markttoegang binnen de agrovoedingssector en tussen de agrovoedingssector en andere sectoren is noodzakelijk.

[11] Bepleit de uitwerking van een baanbrekend handelsakkoord ‘nieuwe stijl’ dat een verdienmodel genereert voor duurzamere productiemethoden. Het ontwerpakkoord in zijn huidige vorm maakt van duurzamere landbouwproductiemethoden in Vlaanderen een verliesmodel omwille van het niet aangepakte ongelijk speelveld op vlak van duurzame landbouwproductie. De adviesraad pleit daarom voor een grondige aanpassing van het huidige ontwerpakkoord. Daarbij mag niet louter gefocust worden op de kenmerken van het eindproduct voor wat betreft voedselveiligheid en gezondheid. Er moet ook een grotere klemtoon worden gelegd op voorwaarden die betrekking hebben op het productieproces (i.e. een handelsovereenkomst ‘nieuwe stijl’). Die voorwaarden moeten regelmatig geactualiseerd kunnen worden in het kader van innovaties en opschuivende maatschappelijke eisen die bij beide handelspartners ingang kunnen vinden.

[12] Er is nood aan een gedegen monitoring van de economische en ecologische effecten, opdat een bijsturing van het handelsakkoord en/of de overweging om vrijwarings- en compenserende maatregelen in werking te stellen, tijdig kan plaatsgrijpen. De SALV vraagt om zowel op Europees als op Vlaams niveau de economische impact van het voorliggend ontwerpakkoord (en van andere handelsakkoorden) op de betrokken sectoren zorgvuldig op te volgen. Daarbij dient aandacht te gaan naar zowel het individuele effect van een handelsakkoord (i.c. Mercosur), als naar het cumulatieve effect van de bredere waaier aan handelsakkoorden in hun onderlinge samenhang. Naast de impact op landbouw- en agrovoeding, dient ook de impact op de visserijsector, die vooralsnog grotendeels onduidelijk is, deel uit te maken van deze monitoring. Tot slot is volgens de raad, gelet op de Europese beleidsintenties onder de koepel van de Green Deal, niet enkel een opvolging van de economische impact nodig, maar tevens een monitoring van de impact op de Europese en Vlaamse klimaat-, milieu- en biodiversiteitsdoelen.

[13] De handhaving van de handelsvoorwaarden moet veel slagkrachtiger en afspraken in verband met duurzaamheid moeten bindend worden. De SALV vraagt een grondige aanscherping van de nodige verdedigingsinstrumenten die de Europese producenten en consumenten moeten beschermen.

[14] De raad vraagt strenge sanitaire en fytosanitaire voorwaarden en een gedegen controle op de naleving van die voorwaarden. Dit moet beletten dat producten, die afwijken van de Europese normen en standaarden op het vlak van landbouwproductie en die van ontoelaatbare sanitaire kwaliteit zijn, op het bord van de consument terechtkomen, en in competitie kunnen treden met inlandse producten van hogere kwaliteit. De impactstudie die in opdracht van de Europese Commissie werd uitgevoerd, geeft aan dat de sanitaire kwaliteit van de productie in de Mercosurlanden beduidend lager is dan de productie in Europa, en de slagkracht van controleprocedures- en instanties ondermaats.⁵⁶ Expliciteer het voorzorgsbeginsel in art. 14 van het SPS hoofdstuk van het ontwerpakkoord als grond voor een opschorting van

⁵⁶ LSE, Impact Assessment, p. 160. <https://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/EUMercosurSIA-DraftFinalReport-July-2020.pdf>.

handel, zodat bij detectie van significante risico's voor volks- en diergezondheid passend gereageerd kan worden.⁵⁷

[15] Bepalingen in het handelsakkoord moeten de naleving waarborgen van afgesproken doelen en normen inzake duurzame ontwikkeling, dierenwelzijn, duurzamere landbouwproductie, duurzamere visserij en klimaat. Het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling in het vrijhandelsakkoord behoort niet tot het bindend deel van het vrijhandelsakkoord. Op die manier zijn de bepalingen inzake duurzame ontwikkeling en klimaat niet afdwingbaar via het sanctie- en geschillenbeslechtsmechanisme voor geschillen tussen staten inzake de naleving van het verdrag. Meer concreet betekent dit dat in geval van schending van de engagementen, die in de overeenkomst zijn opgenomen (bijvoorbeeld het Akkoord van Parijs), geen sancties kunnen worden toegepast. De SALV wijst erop dat de Europese Commissie de ambitie heeft uitgesproken om het eerste klimaatneutrale continent te worden. Het EU-Mercosur handelsakkoord onder de huidige vorm is met deze ambitie onverenigbaar. De SALV meent dat de Europese Commissie een te groot vertrouwen koestert in dialoog, *goodwill*, de werking van de markt en in (spill-overeffecten van) Europese investeringen om de Mercosurlanden tot de realisatie van die normen en doelen te bewegen. Negatieve spill-overeffecten zoals *carbon* en andere *leakage* zijn op korte en middellange termijn waarschijnlijker en schadelijker dan het onzekere langetermijnpotentieel op positieve spill-overeffecten. Deze bepalingen moeten voorzien in de mogelijkheid om de ontoereikende invulling van de afspraken effectief te sanctioneren. Het handelsakkoord moet ook voorzien in een formele opvolging van de voortgang ter zake, waarin publieke verantwoordingssystemen en dialoog met de verschillende belanghebbenden een plaats hebben.⁵⁸ Deze duurzaamheidsmonitoring moet zich op productniveau vertalen in een herhaaldelijk en onafhankelijk onderzoek naar de betrouwbaarheid en effectiviteit van labels en instrumenten die in het kader van gemaakte duurzaamheidsafspraken worden ontwikkeld.⁵⁹

[16] Bepalingen in het handelsakkoord moeten respect voor de mensenrechten en Internationale Arbeidsafspraken garanderen en versterken. Deze bepalingen moeten ervoor zorgen dat het handelsakkoord leidt tot een duidelijke vooruitgang ter zake, onder meer op het vlak van kinderarbeid en dwangarbeid in de landbouw, schendingen van het arbeidsrecht, en de discriminatie van minderheden, vrouwen en inheemse volkeren.

[17] Voorzie grendels tegen het oneigenlijk gebruik van het handelsakkoord. Eerder stelde de SALV reeds vast dat handelsakkoorden bijwijlen een invulling kunnen krijgen die de wetgever

⁵⁷ SPS-hoofdstuk van het ontwerp-handelsakkoord: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/july/tradoc_158155.%20Sanitary%20and%20Phytosanitary%20Measures.pdf

⁵⁸ George, C. en Yamaguchi, S., 2018, Assessing Implementation of Environmental Provisions in Regional Trade Agreements, OECD Trade and Environment Working Papers 2018/1, p. 26. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/91aacfea-en.pdf?expires=1613131606&id=id&accname=guest&checksum=44B6236171A4E2F7C2B90D2E1053A9BE>

⁵⁹ Ambec, S., Angot, J.-L., et al., 18 september 2020, *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport au Premier ministre, p. 129, <https://www.vie-publique.fr/rapport/276279-effets-potentiels-de-laccord-dassociation-entre-lue-et-le-mercotur>

op voorhand niet beoogd had.⁶⁰ Naar analogie met zijn aanbeveling betreffende het Brexit-akkoord, herhaalt de adviesraad dat het akkoord bepalingen moet omvatten die toelaten de goede toepassing van een handelsakkoord op te volgen en oneigenlijk gebruik tijdig aan te pakken.⁶¹

[18] Zorg ervoor dat het vooropgestelde Europese compensatiefonds toereikend is en dat wanneer het wordt aangewend, de middelen ook de getroffen Vlaamse primaire producenten bereiken. Een goed vrijhandelsakkoord maakt compenserende maatregelen overbodig. De SALV meent echter dat er zo snel mogelijk meer duidelijkheid moet komen met betrekking tot de werking en de toereikendheid van het fonds (cf. situering [JRC-studie toevoegen]) en de verdeling van middelen onder en binnen de lidstaten.

[19] Responsabiliseer alle ketenschakels van de agrovoedingssector en de consument. Via diverse schakels van onze agrovoedingsketen bereiken producten uit de Mercosur hun weg naar ons bord. De SALV vraagt om een transparant en duurzaam aankoopbeleid bij de verschillende ketenschakels aan te moedigen, en ondernemingen aan te sporen tot gepaste zorgvuldigheid (*due diligence*), waarbij zij de risico's op het vlak van mensenrechten, arbeid, milieuschade en klimaat systematisch onderzoeken en planmatig reduceren. De raad meent dat in de context van een verhoogde markttoegang van minder duurzame producten de consument nog meer en beter moet worden gesensibiliseerd over de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de Vlaamse landbouwproducten en over de ecologische en sociale duurzaamheid van die importproducten.⁶²

Internationale handelsakkoorden 'nieuwe stijl'

[20] Neem de *lessons learned* uit dit akkoord mee in het toekomstig handelsbeleid 'nieuwe stijl'. De Europese Commissie lanceerde een nieuwe strategie omtrent handelsbeleid.⁶³ De Europese Commissie legt daarmee een aantal juiste accenten. Het is echter van belang de *lessons learned* weerklank te laten vinden in het toekomstig handelsbeleid en deze concrete aanbevelingen te vertalen naar toekomstige handelsovereenkomsten 'nieuwe stijl'. Internationale handelsakkoorden bieden kansen om (grote delen van) het mondiale voedselsysteem op alle vlakken te verduurzamen en vormen een instrument om daartoe afspraken te maken tussen handelspartners. Voortbouwend op het acquis (cf. [1] en [2]) meent de SALV dat om tot een faire overeenkomst te komen, er aan enkele voorwaarden moet worden voldaan. Zo zijn er goede afspraken nodig die een eerlijke concurrentie en een gelijk speelveld waarborgen (1), dienen de strategische belangen van de betrokken partijen erkend te worden (2), komen de eigen duurzaamheidsinspanningen niet op de helling te staan (3), moet er gezocht worden naar een evenwicht binnen sectoren en niet tussen sectoren (4), en moeten in het kader van duurzaamheid ook arbeids- en mensenrechten als cruciale voorwaarden centraal staan (5).

⁶⁰ VILT, "EU schort import Oekraïense kip op", 27 januari 2020, <https://www.vilt.be/eu-schort-importoekraïense-kip-op>.

⁶¹ SALV, 29 mei 2020, Advies Wrijvingsloze agrohandel post-brexite. Perspectieven op een duurzaam handelsakkoord voor landbouw en agrovoeding, par. 4-5, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20200529_ADV_2020-03_brexite_landbouw_.pdf

⁶² Cf. SALV, 26 juni 202, Advies Hapklare inzichten voor een Vlaams voedselbeleid, p. 25. https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20200626_ADV_2020-08_Voedselbeleid_HapklareInzichten_wv6_DEF.pdf.

⁶³ Europese Commissie, Persmededeling, *Commission sets course for an open, sustainable and assertive EU trade strategy*, Brussel, 18 februari 2021.

Minderheidsstandpunt Fevia Vlaanderen en Unizo:

Fevia Vlaanderen en Unizo pleiten samen met andere industriële federaties in het kader van het Industrieforum voor een sterk Europees handelsbeleid, met de Europese Commissie aan het roer bij het sluiten van vrijhandelsakkoorden. Rond het EU-Mercosur akkoord stellen Fevia Vlaanderen en Unizo dat de huidige export beperkt is (0,5% van de totale export van de voedingsindustrie) en dat de belangen sterk uiteenlopen over de subsectoren van de voedingsindustrie heen. Hierbij hebben de sectoren uit de tweede verwerking, evenals sommige sectoren uit de eerste verwerking en zij die met grondstoffen uit de Mercosurlanden werken bij het akkoord te winnen, terwijl de sectoren die dicht aanleunen bij de landbouw defensieve belangen hebben. Dit maakt dat Fevia Vlaanderen en Unizo zich niet als grote verdediger van het akkoord opwerpen, maar er eveneens niet tegen pleiten.